Valtuustoaloite: Ennaltaehkäisevän päihdetyön vahvistaminen alakouluissa ja huoltajien tiedonsaannin parantaminen / kasvatus- ja opetuslautakunnan lausunto

Kaupunginvaltuusto 20.04.2026 § 31

”Hyvinvointiraportin perusteella on nähtävissä, että päihteiden käyttöön liittyvät ilmiöt muuttuvat nopeasti. Kokeilut myös alkavat yhä nuoremmassa iässä. Päihteiden kirjo laajenee ja uudet ilmiöt tavoittavat myös alakouluikäisiä lapsia.

Tämän kehityksen vuoksi ennaltaehkäisevän päihdetyön merkitys korostuu erityisesti varhaisessa vaiheessa. Mitä myöhemmin ongelmiin puututaan, sitä haastavampaa niiden ehkäiseminen ja korjaaminen on.

Esitämme, että kaupunki:
- vahvistaa ennaltaehkäisevää päihdetyötä erityisesti alakouluissa osana varhaista kasvatusta ja hyvinvointityötä
- kehittää toimintamalleja, joilla päihdekasvatus on ikätasoista, ajankohtaista ja vaikuttavaa
- lisää huoltajille suunnattua viestintää ajankohtaisista ja trendaavista päihteistä
- tarjoaa huoltajille konkreettisia keinoja lasten tukemiseen ja päihteisiin liittyvien riskien tunnistamiseen.

Tavoitteena on, että päihteiden käytön ehkäisyyn pystytään vaikuttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sekä koulussa että kotona, yhteistyössä huoltajien kanssa.

Keskustan valtuustoryhmä ym.”

Toimivalta: Hallintosääntö 32 §

Päätös: Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 04.05.2026 § 129

Toimivalta: Hallintosääntö 32 §

Esittelijä: Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus:
Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen hyvinvointilautakunnalle ja kasvatus- ja opetuslautakunnalle lausuntoa varten.

Päätös: Hyväksyttiin.

Hyvinvointilautakunta 22.09.2026 § 106

Valmistelija: Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen/Ehkäisevän päihdetyön monialainen työryhmä

Seloste ja perustelut: Ehkäisevä päihdetyö on osa kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin edistämisen työtä. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan monialaisessa yhteistyössä eri toimialojen, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa. Toimintaa ohjaa kaupungin hyvinvointiohjelma 2025–2036 ja ehkäisevän päihdetyön vastaava toimielin on hyvinvointilautakunta ja käytännön työn koordinointi on sen tehtäväalueista hyvinvointipalveluilla.

Ylöjärveläisten päihdetilannetta seurataan vuosittain osana hyvinvointiohjelman raportointia. Tietopohja koostuu kouluterveyskyselyn tuloksista sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa toteutettavasta päihdetilannekyselystä. Lisäksi seurataan muita hyvinvointiohjelmassa määriteltyjä indikaattoreita, jotka antavat yleiskuvaa ylöjärveläisten hyvinvoinnista ja elintavoista, jotka ovat yhteydessä myös ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuteen.

Vuoden 2025 kouluterveyskyselyn tulokset osoittavat, että päihteiden käyttöön liittyvissä ilmiöissä näkyvät myös Ylöjärvellä valtakunnalliset päihdetrendit. Nuorten alkoholin käyttö on vähentynyt, mutta nikotiinituotteiden, kuten nikotiinipussien, käyttö on lisääntynyt. Kouluterveyskyselyssä 4.–5. luokkalaisista 5 % kertoi käyttäneensä vähintään kerran tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja ja vastaavasta ikäryhmästä 85 % ei ollut maistanut alkoholia.

Ylöjärven kaupungin hyvinvointiohjelmassa on määritelty, että lasten ja nuorten päihdehaittoja ehkäistään tiedotuksella sekä arkiympäristöihin kohdennetuilla toimilla erityisesti kasvatus-, opetus- ja vapaa-ajan palveluissa. Kasvatus- ja opetuspalveluissa alakouluikäisten lasten ehkäisevässä päihdetyössä painotetaan suojaavien tekijöiden vahvistamista, kuten terveellisiä elämäntapoja, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä turvallista kasvuympäristöä. Tämä näkyy esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelmassa, jossa päihteisiin liittyviä sisältöjä käsitellään osana ympäristöoppia ja terveystietoa ikätasoisesti eri vuosiluokilla. Vapaa-ajanpalveluissa ehkäisevän päihdetyön uusia toimia, joita on tehty tietoon pohjautuen, ovat koko Ylöjärven vanhempainilta toukokuussa 2025, ja vastaava tilaisuus on suunnitteilla marraskuulle 2026, sekä osallistumiset koulukohtaisiin vanhempainiltoihin. Lisäksi nuorisopalvelut ovat järjestäneet vuosittain kaikille 6. luokkalaisille Elämän valintatalo -tapahtuman, jossa yhtenä ajankohtaisena aihealueena ovat päihteet.

Paikallista monialaista yhteistyötä ohjaavassa opiskeluhuollon suunnitelmassa ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on vahvistaa oppilaiden tietoa, itsetuntoa, kieltäytymistaitoja sekä myönteistä ja turvallista kouluyhteisöä. Yhteisöllistä päihdekasvatusta toteuttavat opettajien lisäksi kouluterveydenhoitajat, opiskeluhuollon toimijat sekä tarvittaessa ulkopuoliset asiantuntijat. Yksilöllistä päihdekasvatusta toteutetaan osana kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa, ja erityisesti vuosiluokilla 1., 5. ja 8. toteutettavat laajat terveystarkastukset sisältävät päihteiden käytön puheeksioton.

Alueellista monialaista yhteistyötä toteutetaan hyvinvointialueen kanssa ja Ylöjärven kaupunki on mukana Pirkanmaan hyvinvointialueen koordinoimassa Pakka-toimintamallissa. Sen kautta Ylöjärvellä on toteutettu muun muassa päihdetilannekysely, energiajuomakampanja, nikotiinittomuuskampanja sekä alkoholi- ja nikotiinituotteiden ostokokeita. Alueellinen yhteistyö tukee paikallista toimintaa, sillä päihteisiin liittyvät trendit ovat myös hyvin kansallisia, kuten aiemmin todettu.

Hyviä käytänteitä ja toimintamalleja on kansallisesti koottuna (mm. THL, EHYT ry) ja nämä ohjaavat toimintaa myös Ylöjärvellä. Ehkäisevä päihdetyö on kuitenkin laaja kokonaisuus ja sen selkeyttämiseksi on hyvä laatia vuosikello paikallisen ja alueellisen yhteistyön tueksi. Vuosikellon avulla voidaan tunnistaa mahdollisia katvealueita ja kehittämiskohteita sekä vahvistaa entisestään toiminnan suunnitelmallisuutta. Vuosikellon valmistelu on käynnistetty syksyllä 2026.

Kuten hyvinvointiohjelmassakin on nostettu esille, lasten ja nuorten ehkäisevässä päihdetyössä vaikuttavia ovat kohdennetut toimet, joita tarjotaan arkiympäristössä, kuten kasvatus-, opetus- ja vapaa-ajan palveluissa sekä vanhempien tukeminen kasvatustehtävässään. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tämä tarkoittaa huoltajien tiedonsaantia monikanavaisesti, ikätason mukaista päihdekasvatusta, ja myös päihteettömiä ja mielekkäitä harrastus- ja vapaa-ajan ympäristöjä, jotka tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuuden kokemusta. Lisäksi turvalliset aikuiset ja riittävä tuki ovat keskeisiä ennaltaehkäiseviä tekijöitä, sillä vanhemman päihdeongelma lisää lapsen riskiä myöhempiin mielenterveys- ja päihdeongelmiin (THL). Aikuisten tukea voidaan lisätä esimerkiksi järjestöyhteistyön avulla, jota juuri toimintansa aloittaneessa yhteisötila Olkassa on tarkoitus vahvistaa mielenterveys- ja päihdejärjestöjen kanssa.

Hyvinvointilautakunta toteaa, että valtuustoaloitteessa esiin nostetut huomiot ovat ehkäisevän päihdetyön tavoitteiden mukaisia ja sisältyvät osin jo nykyiseen sekä kehitettävään ehkäisevän päihdetyön kokonaisuuteen. Työtä jatketaan osana hyvinvointiohjelman toimeenpanoa monialaisessa yhteistyössä, painottaen varhaista ehkäisyä, ikätasoista päihdekasvatusta sekä huoltajien ajantasaista tiedonsaantia.

Toimivalta: Hallintosääntö §100

Lisätietoja päätöksestä: Hyvinvointisuunnitelija Outi Ilosalo 041 730 8442, outi.ilosalo@ylojarvi.fi
Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen 044 481 1471, suvi.saarinen@ylojarvi.fi
Nuorisopalvelupäällikkö Tiina Salomäki 050 523 2087,tiina.salomaki@ylojarvi.fi
Perusopetuksen johtaja Tarja Suhonen 050 342 2602,tarja.suhonen@ylojarvi.fi

Esittelijä: Vapaa-aikajohtaja

Päätösehdotus: Hyvinvointilautakunta antaa lausuntonsa valtuustoaloitteeseen edellä olevan selosteosan mukaisena.

Päätös: Hyväksyttiin keskustelun jälkeen.

Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 19.34.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 20.10.2026 § 146
193/12.09/2026

Valmistelija: Vs. sivistysjohtaja Kirsi Riihioja

Seloste ja perustelut: Edellä oleva hyvinvointilautakunnan 22.09.2026 kokouksen selosteosa ja päätös on kattava myös kasvatus- ja opetuslautakunnan näkökulmasta katsottuna.

Toimivalta:	Hallintosääntö 94 §
Lisätietoja päätöksestä:	Vs. sivistysjohtaja, Kirsi Riihioja, 050 524 3371, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi
Esittelijä:	Vs. sivistysjohtaja
Päätösehdotus:	Kasvatus- ja opetuslautakunta antaa lausuntonsa valtuustoaloitteeseen edellä olevan selosteosan mukaisena.
Päätös:	Hyväksyttiin. --- Perusopetuksen johtaja poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 18.57.